

—
Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду
за I півріччя 2024 року

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 01.01.2024 по 30.06.2024

ЗМІСТ

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми	3
1.1. Кримінальна юрисдикція	3
1.2. Адміністративна юрисдикція	3
1.3. Господарська юрисдикція	4
2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висновку, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду	5
2.1. Адміністративна юрисдикція	5
2.2. Господарська юрисдикція	5
2.3. Цивільна юрисдикція	10
3. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції	16
3.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства	16
3.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства	17

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми

1.1. Кримінальна юрисдикція

Діяння, визначені у статті 437 КК України, здатні вчиняти особи, які в силу службових повноважень або фактичного суспільного становища спроможні здійснювати ефективний контроль за політичними чи військовими діями або керувати ними та/або істотно впливати на політичні, військові, економічні, фінансові, інформаційні та інші процеси у власній державі чи за її межами, та/або керувати конкретними напрямками політичних або військових дій.

Планування, підготовка, розв'язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій, та ведення агресивної війни чи агресивних воєнних дій вимагає наявності у суб'єктів або відповідних повноважень, ресурсів у сферах міжнародних відносин, внутрішньої політики, оборони, промисловості, економіки, фінансів, або такого суспільного становища, яке дозволяє їм впливати на прийняття відповідних рішень уповноваженими особами.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555176>

У розумінні частини третьої статті 403 КПК України «особою, яка подала апеляційну скаргу» є лише учасник судового провадження, який реалізував право на апеляційне оскарження від свого імені. Право змінити та/або доповнити апеляційну скаргу обвинуваченого, належить виключно суб'єкту її подання, тобто обвинуваченому.

Відсутність перевірки апеляційним судом доводів, які не наводилися в апеляційних скаргах або заявлялися з порушенням установленого законом порядку, не перешкоджає перевірці таких доводів судом касаційної інстанції у межах процесуальних повноважень відповідно до статті 436 та частини першої статті 438 КПК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 304/1035/20 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119045334>

1.2. Адміністративна юрисдикція

Розмір підвищення до пенсії непрацюючим пенсіонерам, які проживають на території радіоактивного забруднення, право на яке у таких осіб виникло на підставі статті 39 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (в редакції, яка діяла до 01 січня 2015 року) з 01 січня 2017 року відповідно до пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» встановлюється із застосуванням як розрахункової величини прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня відповідного календарного року, а не мінімальної заробітної плати.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 04 квітня 2024 року у справі № 240/19227/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297146>

1.3. Господарська юрисдикція

Зміна підлеглості в канонічних питаннях не залежить від схвалення ієрарха церкви, з-під підлеглості якій має намір вийти релігійна громада.

Рішення про зміну підлеглості та внесення відповідних змін до статуту ухвалюється не менш як двома третинами від кількості членів релігійної громади, необхідної для визнання повноважними загальних зборів релігійної громади відповідно до її статуту. Законодавець визнав автономію релігійної громади у визначенні кількості її членів, необхідної для визнання повноважними її загальних зборів, а також у питаннях членства.

За відсутності визначеного у статуті релігійної громади порядку прийняття до членів громади, фіксованого членства, беруться до уваги, зокрема, критерії, встановлені у статуті, яким мали відповідати члени релігійної громади, які брали участь у її загальних зборах та прийняли рішення про зміну підлеглості в канонічних питаннях.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 03 квітня 2024 року у справі № 906/1330/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465129>

Визнання марки добре відомою не є самостійним способом захисту, а умовою надання особі захисту права інтелектуальної власності від конкретного порушення, зокрема шляхом визнання недійсною реєстрації (свідоцтва) іншої торговельної марки.

За відсутності недобросовісності у реєстрації торговельної марки іншою особою для вимоги про скасування (визнання недійсним) свідоцтва (реєстрації) знака позов власника добре відомої марки про скасування (визнання недійсним) свідоцтва (реєстрації) торговельної марки цієї особи може бути задоволений в межах загальної позовної давності, що не може бути менше п'яти років від дати реєстрації марки.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 17 квітня 2024 року у справі № 910/13988/20 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118601114>

2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висновку, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду

2.1. Адміністративна юрисдикція

ВП ВС відступила від правових висновків ВП ВС та КЦС ВС щодо юрисдикції справ про встановлення фактів, вказавши, що справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення, розглядаються у позасудовому та судовому порядку. Рішення стосовно фактів, що мають юридичне значення, прийняті у позасудовому порядку, можуть бути оскаржені до судів адміністративної юрисдикції. Юридичні факти, які належать встановлювати в судовому порядку, вирішуються судами цивільної юрисдикції за правилами ЦПК України.

Справи про встановлення факту проживання однією сім'єю без шлюбу з загиблим військовослужбовцем підлягають розгляду у порядку цивільного судочинства незалежно від мети звернення до суду (зокрема, підтвердження соціального статусу для призначення та виплати одноразової грошової допомоги сім'ї військовослужбовця) та наявності у заявника певних цивільних прав та обов'язків чи виникнення публічно-правових спорів із суб'єктами владних повноважень.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18 січня 2024 року у справі № 560/17953/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512563>

2.2. Господарська юрисдикція

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо збільшення ціни товару за договором про закупівлю у разі зростання ціни товару на ринку, визначивши, що сторони договору, укладеного за результатами проведення публічної закупівлі, під час дії договору можуть неодноразово змінювати ціну товару в бік збільшення за наявності умов, встановлених у статті 652 ЦК України та пункті 2 частини п'ятої статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі», проте загальне збільшення такої ціни не повинно перевищувати 10 % від тієї ціни товару, яка була визначена сторонами при укладенні договору за результатами процедури закупівлі.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 січня 2024 року у справі № 922/2321/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116670838>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС та КГС ВС щодо моменту виникнення прострочення виконання зобов'язання з повернення безпідставно набутого майна на підставі статті 1212 ЦК України, визначивши, що зобов'язання повернути безпідставно набуте майно виникає в особи безпосередньо з норми статті 1212 ЦК України на підставі факту набуття нею майна (коштів) без достатньої правової підстави або факту відпадиння підстави набуття цього майна (коштів) згодом. Виконати таке зобов'язання особа повинна відразу після того, як безпідставно отримала майно або як підстава такого отримання відпала.

З цього моменту виникає передбачений частиною другою статті 625 ЦК України обов'язок боржника, який прострочив виконання грошового зобов'язання, сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми.

Норма частини другої статті 530 ЦК України щодо обов'язку боржника виконати зобов'язання у семиденний строк від пред'явлення кредитором йому вимоги до недоговірних зобов'язань з повернення безпідставно набутого майна згідно зі статтею 1212 ЦК України не застосовується.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 7 лютого 2024 року у справі № 910/3831/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117340690>

ВП ВС відступила від висновку КАС ВС щодо власника майна, переданого державою до статутного капіталу акціонерного товариства, визначивши,

що Закон України «Про приватизацію державного майна» не відносить до способів приватизації передання державного майна до статутного фонду (капіталу) заснованого нею акціонерного товариства, а тому державне майно, передане державою до статутного фонду (капіталу) акціонерного товариства, 100 % акцій якого залишається у власності держави, до моменту завершення процедури приватизації (продажу у приватну власність належних державі акцій такого акціонерного товариства) є державною власністю.

Належним способом захисту права власності держави на нерухоме майно, передане державою до статутного фонду (капіталу) акціонерного товариства і надалі відчужене на користь суб'єкта права приватної власності за відсутності рішення КМУ про зміну правового режиму цього майна та відповідно зміни форми власності з державної на приватну, є витребування майна з чужого незаконного володіння.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 03 квітня 2024 року у справі № 917/1212/21 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465142>

Оскарження рішення (наказу) уповноваженого органу про передачу з державної власності у комунальну власність земельних ділянок, на яких розташовані пам'ятки археології, за іншим цільовим призначенням (землі сільськогосподарського призначення для ведення фермерського господарства) є ефективним способом захисту порушеного права та інтересів держави, якщо подальше відчуження земельної ділянки не відбулося, оскільки усуває стан юридичної невизначеності щодо цільового призначення земельної ділянки та особи її власника.

Скасування рішення уповноваженого органу, яке продовжує діяти як підстава виникнення та існування права комунальної власності і внесення відповідного запису до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, саме лише приведе до усунення порушення прав держави на особливо цінні об'єкти археологічної спадщини.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 березня 2024 року у справі № 927/1206/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757951>

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо наявності в Міністерства юстиції України повноважень розглядати скарги на рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав на нерухоме

майно коли щодо нерухомого майна наявний судовий спір, визначивши, що у випадку, коли щодо нерухомого майна наявний судовий спір (спір про право), ця обставина відповідно до пункту 1 частини другої статті 37 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» унеможливорює розгляд Міністерством юстиції України скарги на рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав щодо цього нерухомого майна.

Міністерство юстиції України та його територіальні органи відповідно до пункту 4 частини восьмої статті 37 Закону відмовляє в задоволенні скарги на рішення, дії або бездіяльність у будь-якій сфері державної реєстрації прав у тому випадку, якщо наявна інформація про судове провадження між тими самими сторонами, з тих самих предмета і підстав.

За наявності підстав для застосування пункту 1 частини другої статті 37 Закону відсутня необхідність здійснювати аналіз інформації про судове провадження у зв'язку із спором між тими самими сторонами, з тих самих предмета і підстав.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 03 квітня 2024 у справі № 916/4093/21 року можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393664>

Аналогічний правовий висновок викладено в постанові ВП ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 752/30324/21: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118689104>

ВП ВС відступила від висновку КЦС ВС щодо тлумачення умов договору оренди землі в частині моменту набрання чинності договору, визначивши, що Закон України «Про оренду землі» (зі змінами, внесеними Законом України від 5 грудня 2019 року № 340-IX, що набрав чинності 16 січня 2020 року), зокрема абзац третій частини першої статті 15 та друге речення частини першої статті 19, імперативно встановлює, що дата укладення договору оренди землі є істотною умовою цього правочину і саме з цієї дати починається перебіг строку його дії.

Тому сторони договору оренди землі не можуть врегулювати свої відносини у спосіб, який суперечить таким імперативним нормам, у тому числі на власний розсуд встановити інші правила визначення моменту початку перебігу строку дії цього правочину або не зазначати дати його укладення. Умови договору оренди землі, що не відповідають указаним імперативним нормам, не змінюють визначеного в Законі України «Про оренду землі» моменту, з якого розпочинається перебіг строку дії договору оренди землі.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 6 березня 2024 року у справі № 902/1207/22 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118036819>

ВП ВС відступила від висновку КЦС ВС щодо неможливості надання ОСББ для ознайомлення співвласнику документів, які мають персональні дані членів ОСББ, визначивши, що персональні дані співвласників та інших фізичних осіб, отримані ОСББ в процесі його діяльності, є конфіденційною інформацією з відповідним правовим режимом. Персональні дані співвласників та інших фізичних осіб не підлягають наданню ОСББ для ознайомлення співвласнику як конфіденційна інформація, згода на поширення якої не надавалась у встановленому законом порядку.

ОСББ має надати співвласнику для ознайомлення документи, інформацію, визначені Законами України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» та «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», а також статутом ОСББ, з вилученням з них персональних даних співвласників багатоквартирного будинку та інших фізичних осіб як конфіденційної інформації.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 09 квітня 2024 року у справі № 925/1440/22 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465133>

ВП ВС відступила від власного правового висновку щодо неефективності вимог про визнання недійсними результатів аукціону та договору купівлі-продажу як способу захисту прав та інтересів позивача у справі про банкрутство, зазначивши, що у правовідносинах з повернення відчуженого майна на аукціоні у справі про банкрутство відновлення порушеного права позивача здійснюється у різні способи, зокрема:

- якщо за результатом проведення аукціону у справі про банкрутство майно боржника перебуває у власності боржника, то ефективним способом захисту порушеного права особи, яка вправі оскаржувати результати аукціону, є пред'явлення позову про визнання недійсними результатів аукціону;

- якщо за результатами аукціону з переможцем укладено договір купівлі-продажу, то ефективним способом захисту порушеного права особи, яка вправі оскаржувати результати аукціону, є пред'явлення позову про визнання недійсними результатів аукціону й укладеного з переможцем аукціону договору купівлі-продажу майна боржника та застосування реституції (у випадку повернення майна, що перебуває у власності переможця аукціону);

- якщо за результатом проведення аукціону у справі про банкрутство відчужено майно, яке належить іншій особі на праві власності, відновлення порушеного права власника проданого майна здійснюється шляхом

пред'явлення віндикаційного позову до останнього набувача цього майна з підстав, передбачених статтями 387, 388 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 13 лютого 2024 року у справі № 910/2592/19 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520069>

2.3. Цивільна юрисдикція

ВП ВС конкретизувала висновок ОП КГС ВС щодо захисту прав власника нерухомого майна, обтяженого іпотекою на користь особи, з якою він не перебував у зобов'язальних відносинах, визначивши, що для ефективного захисту прав володіючого власника нерухомого майна, щодо якого до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно незаконно внесено запис про право іпотеки іншої особи, з якою власник не перебував у зобов'язальних відносинах, має застосовуватись негаторний позов про усунення перешкод у здійсненні власником права розпорядження своїм майном (стаття 391 ЦК України) з яким власник може звернутись, зокрема, шляхом пред'явлення вимоги про скасування державної реєстрації права іпотеки зазначеної особи.

Позовна давність до такого позову не застосовується, а судове рішення про його задоволення, яке набрало законної сили, є підставою для державної реєстрації відомостей про припинення незаконно зареєстрованого за відповідачем права іпотеки, що усуває для позивача перешкоди у здійсненні ним правоможності розпоряджатись своїм нерухомим майном.

При цьому оспорювання ланцюга договорів, інших правочинів щодо спірного нерухомого майна або документів, на підставі яких проведено державну реєстрацію права іпотеки за відповідачем, не є ефективним способом захисту прав власника від описаного вище порушення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 квітня 2024 року у справі № 496/1059/18 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465137>

ВП ВС відступила від висновку КЦС ВС щодо припинення договору іпотеки у разі відступлення права вимоги за основним та іпотечним зобов'язанням на користь різних осіб, визначивши, що законодавство України не передбачає «абстрактну іпотеку»; права вимоги за основним зобов'язанням та права вимоги

за іпотечним зобов'язанням як забезпечувальним до такого основного не можуть бути одночасно відступлені кредитором на користь різних осіб. Втім порушення порядку переходу права іпотеки до його набувача, в результаті чого виникла така аномалія, як «абстрактна іпотека», не припиняє іпотеку.

При з'ясуванні належності права іпотеки у разі реєстрації такого права за особою, коли рішенням суду в іншій справі констатовано, що такій особі не належать права іпотекодержателя, оцінювати потрібно передовсім правову підставу такого права, а не його формальну реєстрацію у відповідному державному реєстрі, оскільки справедлива правова підстава (*justus titulus*) має переважне значення під час з'ясування питання належності особі права.

Враховуючи фактичні обставини цієї конкретної справи, саме лише нездійснення нотаріального посвідчення правочину, укладеного за результатами проведення торгів з продажу майна (активів) банку, що ліквідується, які були проведені з дотриманням вимог законодавства, не може свідчити про нікчемність торгів загалом, а фактично є недооформленням договірних відносин між банком та переможцем торгів. Це не припиняє іпотеку і не позбавляє первинного іпотекодержателя (первісного кредитора), в разі виконання рішення суду, яким підтверджено його право іпотекодержателя, та внесення запису до державного реєстру про право іпотеки, права завершити процедуру торгів – дооформити договірні відносини, укласти нотаріально посвідчений договір та внести відомості про відступлення права вимоги за іпотечним договором до певного державного реєстру.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 травня 2024 року у справі № 754/8750/19 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119583712>

Ціна набуття права власності на предмет іпотеки є істотною обставиною, тому іпотекодержатель зобов'язаний надати державному реєстратору документ про експертну оцінку предмета іпотеки для проведення державної реєстрації права власності на предмет іпотеки за ним.

Підставою для скасування державної реєстрації права власності на предмет іпотеки є порушення іпотекодержателем вимог законодавства при реалізації позасудової процедури звернення стягнення на предмет іпотеки. До таких порушень належить, зокрема й ненадання експертної оцінки предмета іпотеки на день його відчуження.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 13 березня 2024 року у справі № 201/15228/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393645>

ВП ВС відступила від правового висновку КГС ВС щодо визначення правил дії в часі статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», визначивши, що для кваліфікації правочинів (у тому числі, договорів) неплатоспроможного банку нікчемними слід враховувати ті підстави нікчемності, які містилися в статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» на момент їх вчинення. Норма, яка містить підстави нікчемності, має бути чинною на момент вчинення правочину. Якщо редакція цієї статті, зокрема її норми щодо критеріїв нікчемності, не була чинною на момент вчинення правочину, то її положення не можуть бути застосовані для кваліфікації такого правочину як нікчемного.

Відсутність підстав для визнання такого правочину нікчемним не позбавляє позивача права ставити питання про недійсність зазначеного договору із загальних підстав та доводити наявність обставин, які свідчать про його недійсність на момент вчинення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 13 березня 2024 року у справі № 757/23249/17 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118137217>

ВП ВС відступила від правового висновку ВСУ та КЦС ВС щодо виплати половини внеску у статутний капітал товариства під час поділу спільного майна подружжя, визначивши, що у разі внесення одним із подружжя як вкладу у статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю коштів, які є спільною сумісною власністю, вказане товариство стає їх власником. Натомість особа, яка внесла вклад у статутний капітал товариства набуває право на частку учасника цього товариства. Інший з подружжя, який був співвласником коштів, внесених у статутний капітал товариства з метою захисту свого права при поділі їх спільного сумісного майна набуває право вимагати виплати половини вартості частки члена подружжя у статутному капіталі.

Суд виходить з презумпції про те, що вартість частки у статутному капіталі відповідає розміру внеску, якщо тільки сторона, яка стверджує про зміну цієї вартості на час розгляду справи, не доведе, що вартість частки змінилась (зросла або внаслідок звичайної діяльності товариства зменшилась).

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 квітня 2024 року у справі № 760/20948/16-ц можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520073>

ВП ВС відступила від правового висновку КГС ВС щодо відсутності підстав для представництва прокурором інтересів держави в особі Національної академії наук України, визначивши, що оскільки Національна академія наук України наділена повноваженнями щодо управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління, тобто на основі законодавства здійснює управлінські функції, то прокурор має повноваження на представництво інтересів держави в особі НАН України, що відповідає приписам частини третьої статті 23 Закону України «Про прокуратуру».

Належним та ефективним способом захисту права власності держави на нерухоме майно, що входило до майнового комплексу НАН України та належало їй на праві повного господарського відання, але було відчужено на користь фізичної особи особою, яка не мала на це права, є позов про витребування майна із чужого незаконного володіння на підставі статті 387 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 квітня 2024 у справі № 520/8065/19 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118486333>

ВП ВС відступила від висновку КЦС ВС щодо тлумачення факту призначення в. о. директора як призначення керівника підприємства в законному порядку, визначивши, що умови наказу уповноваженого органу управління державним підприємством про призначення особи виконувачем обов'язків керівника підприємства в частині «до призначення керівника в установленому законодавством порядку» потрібно тлумачити у широкому сенсі, а саме як до призначення керівника за результатами проведеного конкурсу шляхом укладення з ним контракту, так і призначення іншої особи, на яку покладається виконання обов'язків керівника підприємства шляхом видачі відповідного наказу.

Виконувач обов'язків керівника підприємства може бути звільнений на підставі пункту 2 частини першої статті 36 КЗпП України на підставі наказу уповноваженого органу управління державним підприємством зі спливом трьохмісячного строку, або настання відповідної події – призначення нового в.о. керівника.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 травня 2024 року у справі № 366/3222/21 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119583718>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо наявності у суду повноважень для визнання нещасного випадку таким, що пов'язаний із виробництвом, визначивши, що повноваження з визнання нещасного випадку таким, що пов'язаний з виробництвом, належать до виключної компетенції комісії (спеціальної комісії) з розслідування нещасного випадку, і цей факт не може бути визнаний таким у судовому порядку. Рішення комісії (спеціальної комісії) та відповідний акт можуть бути оскаржені до суду. У цьому випадку суд має встановити наявність або відсутність порушень при їх складанні, у тому числі й перевірити обґрунтованість визнання комісією нещасного випадку таким, що пов'язаний / не пов'язаний з виробництвом, і відповідно до цього ухвалити рішення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 травня 2024 року у справі № 227/2301/21 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119493878>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо неможливості касаційного оскарження судового рішення особою, яка його не оскаржувала в апеляційному порядку, визначивши, що відповідно до положень статті 389 ЦПК України в касаційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення першої інстанції (крім судових рішень, визначених у частині третій цієї статті) або судові рішення в частині, які були предметом апеляційного перегляду, незалежно від того, за скаргою якого учасника судового провадження вони переглядалися. Якщо судові рішення першої інстанції або рішення у якійсь частині не переглядалися апеляційним судом, приписи пункту 1 частини першої статті 389 ЦПК України виключають можливість касаційного оскарження такого рішення або його відповідної частини.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 травня 2024 року у справі № 227/2301/21 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119493878>

ВП ВС відступила від власного правового висновку щодо наслідків пропуску строку для подання заяви про перегляд заочного рішення, визначивши, що оцінка поважності причин пропуску строку на подання заяви про перегляд заочного рішення та наявності підстав для його поновлення належить до компетенції місцевого суду, до якого подана така заява. Наслідком пропуску строку для подання заяви про перегляд заочного рішення за умови відсутності поважних причин для його поновлення є залишення такої заяви без розгляду

на підставі частини другої статті 126 ЦПК України, а не залишення її без задоволення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 червня 2024 року у справі № 756/11081/20 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119776617>

ВП ВС відступила від висновку КГС ВС щодо належного вручення судового рішення, направлено на електронну адресу, зазначену стороною у справі, визначивши, що приписи ЦПК України, якими встановлено порядок направлення копій судового рішення особі, яка не має офіційної електронної адреси та не зареєстрована у підсистемі «Електронний суд», свідчать про обов'язок суду направлення копії судового рішення рекомендованим листом з повідомленням про вручення, днем вручення якого є день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про вручення судового рішення.

Надсилання відповідних процесуальних документів на електронну адресу сторони у справі, вказану в документах, що подавались до суду, не заборонена, та може здійснюватися як додаткова, однак такі дії не можуть замінити належне надсилання учаснику судового рішення у порядку, передбаченому статтею 272 ЦПК України, вважатися належним врученням та підтверджувати день вручення.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 квітня 2024 року у справі № 454/1883/22 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118486335>

Позовні вимоги про поділ майна, що належить сторонам на праві спільної сумісної власності є ефективним способом захисту прав, здатним справедливо та без занадто обтяжливих для сторін судових процедур вирішити цивільну справу. Заявлення у таких справах позовного провадження окремої вимоги про встановлення факту спільного проживання жінки та чоловіка однією сім'єю без реєстрації шлюбу не здатне забезпечити захист прав власника.

Так само при розгляді справ про поділ спільного сумісного майна подружжя (жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі) встановлення обсягу спільно нажитого майна є передусім питаннями доведення відповідних обставин, спростування чи неспростування презумпції спільної сумісної власності, які суд вирішує в мотивувальній частині свого рішення. Заявлення вимоги про визнання певних об'єктів спільним сумісним майном та, як наслідок, зазначення в резолютивній частині судового рішення про таке визнання не є необхідним.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 23 січня 2024 року у справі № 523/14489/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920101>

Як характер спору (майновий або немайновий), так і те, чи підлягає судове рішення у конкретній справі примусовому виконанню, не мають вирішального значення при дослідженні судом питання про наявність підстав для вжиття заходів забезпечення позову.

У справі про визнання недійсним договору про поділ спільного майна подружжя – квартири, яка за умовами договору перейшла в особисту приватну власність відповідачки, забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірне майно є співмірним із заявленою позовною вимогою.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 754/5683/22 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118985224>

Положення частини третьої статті 49 ЦПК України виключають можливість одночасної зміни предмета і підстав позову, тому у разі подання позивачем заяви у підготовчому засіданні, направленої на одночасну зміну предмета і підстав позову, суд повинен відмовити у прийнятті такої заяви та повернути заявникові. Водночас позивач не позбавлений прав звернутися до суду з новим позовом у встановленому законом порядку.

Подана до позову про стягнення процентів та пені за кредитним договором заява про збільшення позовних вимог щодо стягнення трьох процентів річних та інфляційних втрат, нарахованих відповідно до частини другої статті 625 ЦК України, за несвоєчасне виконання рішення суду про стягнення заборгованості за кредитним договором, обґрунтована новими вимогами, які не заявлялися під час подачі позову, фактично є новим позовом щодо відповідальності за порушення виконання рішення суду.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 24 квітня 2024 року у справі № 657/1024/16-ц можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331841>

3. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції

3.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства

Спир за позовом контролюючого органу до суб'єктів господарювання про визнання недійсним правочину (договору) через невідповідність інтересам держави і суспільства, його моральним засадам, та застосування наслідків недійсності правочину відповідно до частини третьої статті 228 ЦК України підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 лютого 2024 року у справі № 580/4531/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117884139>

3.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства

Спори між асоційованим членом обслуговуючого кооперативу і таким кооперативом щодо сплати пайових внесків, визначених кооперативними договорами, не пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності цього кооперативу, тобто з корпоративними відносинами, а тому підлягають розгляду за правилами цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 10 квітня 2024 року у справі № 750/319/18 можна ознайомитись за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465143>

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2024 по 31.06.2024 / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В. Ю.Уркевич. Київ, 2024. –18 с.

¹ **Застереження:** видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн:

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua